

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1959

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o. l. anmeldelser, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m. v. rekvireres hos firmaet *Johan Ullstad & Sønner, Kompagnistræde 10, København K.*

Tilfælde af tyfus og paratyfus

- - botulismus
- - meningitis cerebrospin. epid.
- - poliomyelitis ant. acuta
- - tetanus neonatorum
- - difteria
- - ornithosis (psittacosis)
- - vaccinationskomplikationer
fra nervesystemets side

*anmeldes på gul blanket både
til embedslægen og sundheds-
styrelsen.*

Tilfælde af paradysenteri og scarlatina

hos personer boende i en
skolebygning ell. beskæftiget
i levnedsmiddelvirksomhed

*anmeldes på gul blanket
til embedslægen.*

Telefonisk anmeldes til embedslægen ophobede tilfælde af smitsomme sygdomme og levnedsmiddelforgiftninger, og ligeledes enkelttilfælde som ved optræden i institutioner, levnedsmiddelvirksomheder m. m. skønnes at frembyde særlig fare for smittespredning.

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for hver uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulm. tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede nye blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales porto af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes i ét omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invaliddepensionist«, »folkepensionist«, »rentier« o. l. bør suppleres med *oplysning om afdødes tidligere erhverv*.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, for såvidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1959

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED

VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG

AFDELINGSLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES

BOGTRYKKERI

1960

Indholdsfortegnelse

	<i>Side</i>
I. <i>Topografi, demografi</i>	3
<i>Medicinalpersoner</i>	5
II. <i>Sygelighed og dødelighed</i>	10
Skematisk sygeliste for byerne.....	6
Skematisk sygeliste for landkommunerne	8
Oversigt over dødsårsagerne	14
III. <i>Sygebehandling. — Sygehusene</i>	15
Hjemmesygepleje m. m.	18
IV. <i>Særlige foranstaltninger mod sygdomme</i>	19
V. <i>Forebyggende helbreds kontrol</i>	20
Sundhedsplejerskernes virksomhed	21
Omsorg for børn i skolealderen	22
Omsorg for unge, for gamle og kronisk syge	25
VI. <i>Offentlig hygieine. — Sundhedskommissionerne</i>	26
Drikkevandsforsyning	27
Kontrol med næringsmidler	30
Bolighygieine, idræt m. m.....	34
Kloakering	36
VII. <i>Lovgivning vedr. medicinalpersoner m. m.....</i>	37
VIII. <i>Embedslægenes virksomhed</i>	38
<i>Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bindslev og afdelingslæge M. Holm)</i>	39

I. Topografi, demografi og medicinalpersoner

THISTED AMTSLÆGEKREDS er identisk med Thisted amt, som har et areal på 1773,58 km² og en kystlinie på 521 km.

Den er delt i to lægekredse:

Thisted lægekreds omfatter Thisted købstad og følgende 38 landkommuner: Bedsted-Grurup, Boddum-Ydby, Fjerritslev, Haring-Stagstrup, Hassing-Villerslev, Helligsø-Gjettrup, Hillerslev-Kaastrup, Hjardemaal, Hjortdal, Hundborg-Jannerup, Hunstrup, Hurup, Hvidbjerg-Lyngs, Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg, Jegindø, Kjettrup-Gøttrup, Nors-Tved, Nørhaa, Ræhr-Hansted-Vigsø, Sennels, Sjørring-Thorsted, Skinnerup, Skjoldborg-Kallerup, Skyum-Hørdum, Snedsted, Søndbjerg-Odby, Sønderhaa-Hørsted, Thisted landsogn, Thorup-Klim, Tilsted, Tømmerby-Lild, Vang-Tvorup, V.-Ø. Vandet, Vestervig-Agger, Visby-Heltborg, Vust, Øsløs-Vesløs-Arup, Østerild.

Morsø lægekreds omfatter øen Mors (areal 363,2 km²) med Nykøbing M. købstad og følgende 14 landkommuner: Alsted-Bjergby, Dragstrup-Skallerup, Flade-Sdr. Draaby, Frøslev-Møllerup, Galtrup-Ø. Jølby, Karby-Hvidbjerg-Redsted, Ljørslev-Ørding, Lødderup-Elsø, Sejerslev-Ejerslev-Jordsby, Solbjerg-Sundby, Tæbring-Outrup-Rakkeby, Tødsø-Erslev, Vejerslev-Blidstrup, Ø.-V. Assels.

Befolkningsstatistik

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 1a og 1b om folketallet og antallet af fødte og døde kan bemærkes, at *befolkningstætheden* for amtet som helhed (det gennemsnitlige antal beboere pr. km²) er 48. Tættest befolket er Mors med 75 beboere pr. km², medens befolknings-tætheden i den øvrige del af amtet er meget vekslende og i gennemsnit kun 41 pr. km².

Folketallet steg i femårsperioden imellem folketællingerne 1950 og 1955 kun ubetydeligt, nemlig med ca. 550 personer. Siden 1955 er købstædernes folketal faldet med 203 og landkommunernes med 1266, tilsammen 1469. Siden 1950 er folketallet i Thisted amt faldet med godt 900.

I det samme tidsrum har der været et fødselsoverskud på ca. 6200 per-

soner i Thisted amt. Opgørelsen viser således, at der i de 9 år siden 1950 må være sket en bortflytning her fra amtet på godt 7.000 personer eller henved 800 årligt, svarende til knap 1 % årligt af amtets indbyggere. Særlig mærkbar har nedgangen i folketallet været i mange af de egentlige vestkystkommuner.

Antallet af levendefødte har været nedadgående i de senere år.

Antallet af døde var omtrent som i fjor. Disse tal i tabel 1 a og 1 b er af sundhedsstyrelsen korrigeret efter hjemsted, således at de angiver dødsfald af personer, som var hjemmehørende i Thisted amt.

Fødselsoverskuddet er, som følge af, at der nu fødes færre børn, faldet en del i de senere år, og det var i år usædvanligt lille.

Tabel 1 a. **Befolkningsstatistik** *Absolutte tal.*

	Folketal										
	efter tælling 1/10—55	beregnet pr. 1/7		Levendefødte		Dødfødte		Døde		Heraf døde under 1 år	
		1959	1958	1959	1958	1959	1958	1959	1958	1959	1958
<i>Thisted lægekreds</i>											
1. Thisted by	8935	8705	8704	172	191	2		100		3	
2. Landkommuner ..	51412	49524	49851	832	830	15		472		22	
<i>Morsø lægekreds</i>											
1. Nykøbing M. by ..	9293	9320	9324	178	185	4		96		3	
2. Landkommuner ..	18063	17685	17753	232	235	4		153		12	
Samtlige byer	18228	18025	18028	350	376	6	2	196	210	6	5
Samtlige landkomm. .	68475	67209	67604	1064	1065	19	20	625	608	34	29
<i>Amtslægekredsen ialt</i>	86703	85234	85632	1414	1441	25	22	821	818	40	34

Tabel 1 b. **Befolkningsstatistik** *Forholdstal.*

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere		Dødfødte pr. 1000 fødte		Døde pr. 1000 indbyggere		Heraf døde u. 1 år pr. 1000 levendefødte		Fødselsoverskud pr. 1000 indbyggere	
	1959	1958	1959	1958	1959	1958	1959	1958	1959	1958
<i>Amtslægekredsen ialt</i> ...	16,6	16,8	17,7	15,3	9,6	9,6	35	24	7,0	7,2

Medicinalpersoner

Thisted amtslægekreds og Thisted lægekreds: Amtslæge Lejf Folke, Skovgade 20, Thisted. Ansat 1. december 1937.

Morsø lægekreds: Kredslæge Aksel Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M. Ansat 1. februar 1945.

Overkirurg, dr. med. Marcus Ottsen, Centralsygehuset i Thisted, flyttede d. 1. maj til Københavns Amts Sygehus, Gentofte, og reservelæge ved Sundby Hospital i København Carl Jørgen Carlsen ansattes som overkirurg ved Centralsygehuset i Thisted.

Cand. pharm. fru Kirsten M. Reinholt overtog d. 1. juli driften af Thisted Svaneapotek.

Jordemoder, fru Henny Nybo Kristensen ansattes fra d. 1. marts som distriktsjordemoder i Hvidbjerg.

Tabel 2. Medicinalpersoner ved årets udgang. 1959 1958

		1959	1958
1. Læger	Amtslæge	1	1
	Kredslæge	1	1
	almindelig praktiserende læger	32	32
	praktiserende speciallæger	3	3
	overordnede sygehuslæger	9	9
	Læger med anden civil lægevirksomhed.....	1	1
		47	47
	heraf { distribuerende læger	3	3
	visiterende læger	2	2
	skolelæger	9	9
2. Selvstændig praktiserende tandlæger		12	12
3. Apotekere		12	11
4. Hospitalsapotekere		0	0
5. Jordemødre		19	18
6. Sundheds- plejersker	spædbørnsshpl.	2	2
	Skoleshpl.	0	0
	Shpl. med kombineret ordning	0	0
	Ledende sundhedsplejersker	0	0
7. Tuberkulosestationssygeplejersker		2	2

Tabel 3 a.

Skematisk sygeliste for byerne

	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	De syges alder		15—64 år	65 år og derover	M.	Kv.	M.	Kv.	Ialt
1. Tyfus												
2. Paratyfus												
3. Epidemisk hjerne-rygmarvsbetændelse												
4. { Akut børnelammelse med lammelse ..												
4. { Akut børnelammelse uden lammelse..												
5. Epidemisk hjernebetændelse												
6. Dysenteri												
7. { Malaria opstået i Danmark												
7. { Malaria opstået udenfor Danmark ..												
8. Difteri												
9. Skarlagensfeber		2	3	2								7
10. { Barselfeber efter abort												
10. { Barselfeber efter fødsel												
11. Blæreudslæt hos nyfødte												
12. Stivkrampe hos nyfødte												
13. Mæslinger		4	5									9
14. Røde hunde		3										3
15. Skoldkopper	2	49	78		4		1					134
16. Kighoste	11	133	88	1								233
17. Fåresyge	1	19	33	3								56
18. Influenza	25	126	337	397	409		31	39				1364
19. Almindelig halsbetændelse	96	477	612	345	369		2	4				1905
20. Bronchitis	45	151	89	75	89		51	48				548
21. Katarrhalsk lungebetændelse	14	94	47	37	43		19	23				277
22. Krupøs lungebetændelse			5	15	11			1				32
23. Akut smitsom mave-tarmkatarrh	16	95	99	53	57		6	11				337
24. Epidemisk gulsot				2								2
25. Gigtfeber												
26. Rosen		1	2	5	4							12
Tilsammen..	210	1154	1398	935	986		110	126				4919
27. Gonorré				7	8							15
28. Venerisk sår, ikke tidl. diagnosticeret												
29. Erhvervet syfilis, friske tilfælde												
30. Medfødt syfilis, ikke tidl. diagn.												
31. Lymfogranuloma ingvinale												
32. Drankergalskab												
33. Fnat		1	4	3	3			1				12

i Thisted amtslægekreds for år 1959

Januar	Februar	Marts	April	Maj	Juni	Juli	August	Septbr.	Oktbr.	Novbr.	Decbr.	Hele året		
												1959	1958	
														1.
														2.
														3.
														4.
														5.
														6.
														7.
														8.
	1					1	1		3	1		7	6	9.
														10.
														11.
				1		3	4				1	9	68	12.
1	1						1					3	12	13.
54	29	19	7	3	1		2		1	1	17	134	127	14.
14	7	7	13	28	35	48	20	33	25	3		233	35	15.
				1	5		6	5	3	15	21	56	4	16.
59	66	386	413	118	46	66	54	57	22	38	39	1364	661	17.
89	130	185	152	122	103	129	188	250	236	176	145	1905	1418	18.
67	53	68	55	47	37	34	32	24	42	44	45	548	515	19.
29	55	34	40	24	17	9	10	14	17	7	21	277	305	20.
2	2	3	2	3	3	4	2	7	1	2	1	32	37	21.
58	16	3	5	41	15	8	69	30	24	41	27	337	348	22.
									1		1	2	9	23.
													4	24.
1	1		1	1		3		1	2	1	1	12	1	25.
														26.
374	361	705	688	389	262	305	389	421	377	329	319	4919	3550	
1	3	1			3				1	3	3	15	7	27.
														28.
														29.
														30.
														31.
														32.
	2	3				1			6			12	27	33.

Tabel 3b.

Skematisk sygeliste for landkommunerne

	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	De syges alder		65 år og derover		Ialt
				15—64 år		M.	Kv.	
				M.	Kv.			
1. Tyfus								
2. Paratyfus								
3. Epidemisk hjerne-rygmarvsbetændelse	1	1			1			3
4. { Akut børnelammelse med lammelse ..			1					1
4. { Akut børnelammelse uden lammelse ..			1		1			2
5. Epidemisk hjernebetændelse				1				1
6. Dysenteri								
7. { Malaria opstået i Danmark								
7. { Malaria opstået udenfor Danmark ..								
8. Difteri								
9. Skarlagensfeber	2	20	41		4			67
10. { Barselfeber efter abort								
10. { Barselfeber efter fødsel					1			1
11. Blæreudslet hos nyfødte	3							3
12. Stivkrampe hos nyfødte	1							1
13. Mæslinger	3	29	37	1				70
14. Røde hunde	2	29	15	2	2			50
15. Skoldkopper	5	71	108	8	4			196
16. Kighoste	44	173	173	5	5			400
17. Fåresyge		21	35	7	6			69
18. Influenza	89	426	836	1093	1097	142	135	3818
19. Almindelig halsbetændelse	135	717	1047	669	678	9	14	3269
20. Bronchitis	223	407	307	269	327	192	164	1889
21. Katarrhalsk lungebetændelse	106	185	104	91	77	71	76	710
22. Krupøs lungebetændelse	1	3	5	15	6	4	1	35
23. Akut smitsom mave-tarmkatarrh	75	137	125	96	115	22	14	584
24. Epidemisk gulsot		2		5	2			9
25. Gigtfeber			3	7	9			19
26. Rosen		1	1	22	26	4	7	61
Tilsammen..	690	2222	2839	2291	2361	444	411	11258
27. Gonorré				5	5			10
28. Venerisk sår, ikke tidl. diagnosticeret								
29. Erhvervet syfilis, friske tilfælde								
30. Medfødt syfilis, ikke tidl. diagn.								
31. Lymphogranuloma ingvinale								
32. Drankergalskab								
33. Fnats	1	7	12	8	9		1	38

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.
- 10.
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.
- 17.
- 18.
- 19.
- 20.
- 21.
- 22.
- 23.
- 24.
- 25.
- 26.
- 27.
- 28.
- 29.
- 30.
- 31.
- 32.
- 33.

II. Sygelighed og dødelighed

Infektionssygdomme

	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953
Byerne	4919	3550	5752	4333	4628	6490	5309
Landkommunerne ..	11258	8461	15225	9270	9779	13709	11612
Amtslægekredsen ..	16177	12011	20977	13603	14407	20199	16921

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdoms-tilfælde og folketallet) har været:

	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953
Byerne	27,0 %	20,0 %	32,0 %	23,9 %	25,3 %	35,5 %	29,1 %
Landkommunerne .	16,8 %	12,5 %	22,4 %	13,5 %	14,3 %	20,1 %	17,0 %
Amtslægekredsen .	19,0 %	14,0 %	24,4 %	15,7 %	16,6 %	23,2 %	19,5 %

Influenza var ret udbredt i forårsmånederne og anmeldtes med dobbelt så mange tilfælde som i 1958.

Også angina optrådte forholdsvis hyppigt og i dens kølvand spredte tilfælde af skarlagensfeber noget oftere end i de senere år. Egentlige epidemier optrådte ikke, men der var en del kighoste først på året.

Tyfus: ingen tilfælde. På Mors optrådte i 1918 en alvorlig tyfusepidemi med henved 300 tilfælde. Siden forekom der tilfælde af sygdommen næsten hvert år indtil 1950, men ikke siden da.

I Nykøbing M. kendes 2 tyfusbacilbærere, som har fået sundhedsstyrelsens vejledning og kontrolleres.

Paratyfus: ingen tilfælde og ingen bacilbærere.

Børnelammelse: 3 tilfælde, hvoraf de to uden lammelser; alle tre var vaccineret mod polio.

Difteri: er ikke forekommet i de sidste 12 år.

Svingefeber («kalvekastningsfeber»): ingen tilfælde i de sidste 6 år.

Tabel 7. Anmeldte tilfælde af kønssygdomme.

	Gonorré					Erhvervet syfilis				
	1959	1958	1957	1956	1955	1959	1958	1957	1956	1955
Byer	15	7	12	14	17	0	0	0	0	2
Landkommuner	10	3	8	13	5	0	0	1	0	2
Amtslægekredsen ialt	25	10	20	27	22	0	0	1	0	2

Kønssygdommene er i de sidste år blevet overordentlig sjældne. De behandles som regel for offentlig regning af embedslægerne og de visiterende læger – jfr. tabel 8.

Opsporingen af smittekilder har ikke voldt sådanne vanskeligheder, at det var nødvendigt at anmode politiet om bistand.

Tabel 8. De visiterende lægers virksomhed.

Lægens bopæl	Antal behandlede patienter med				Observationer	
	gonorré		syfilis		1959	1958
	1959	1958	1959	1958		
Thisted	11	5	0	1	13	11
Nykøbing M.	13	6	1	1	20	6
Fjerritslev	2	3	0	0	3	2
Vestervig	0	0	0	0	0	0
Amtslægekredsen ialt	26	14	1	2	36	19

Tuberkulose

Angående *nye tilfælde af tuberkulose* og tuberkulosebekæmpelsen henvises til årsberetning for Thisted amts tuberkulosestationer side 39. Af tuberkulose døde kun 1, hvilket svarer til 0,12 pr. 10.000 indbyggere. I tiåret 1935–1945 var tuberkulosedødeligheden gennemsnitlig 3,8 pr. 10.000 indb., og før den tid lå den endnu langt højere.

Forgiftninger

Sygehusene behandlede 60 patienter med akutte forgiftninger (1958: 54, 1957: 52, 1956: 49, 1955: 48, 1954: 60, 1953: 53), hvoraf 21 selvmordsforsøg med 1 dødsfald (barbitursyrepræparater 16, coffazin 2, acetylsalicylsyre 1 og meprobumat 2). I 39 tilfælde skyldtes forgiftningerne en ulykkelig hændelse; disse patienter kom sig alle (kulilte 3, alkohol 5, petroleum 4, terpentin 1, benzin 1, natronlud 1, chloramin 1, tallium 2, cystisin 1, barbitursyrepræparater 9, meprobumat 5, andre medicamentelle forgiftninger 6).

Dødeligheden

var som tidligere nævnt 9,6 ‰.

Dødsårsagerne fremgår af tabel 4.

**Dødsmåden for samtlige dødsfald, der har givet anledning
til lovmæssigt ligsyn.**

Tabel 5.

	1959	1958
Ulykkestilfælde.		
Trafikulykker ved motorkøretøjer	9	17
Andre trafikulykker		1
Forgiftninger		
Nedstyrtning og fald	5	2
Maskinulykker		
Forbrænding og skoldning	2	1
Ulykker med skydevåben eller eksplosive stoffer		
Drukneulykker	2	3
Andre ulykker	1	2
Selv mord.		
Forgiftninger med sovemidler	2	1
Gasforgiftninger		
Andre forgiftninger	1	
Hængning	1	8
Drukning	2	5
Selv mord med skydevåben eller eksplosive stoffer		1
Selv mord på anden måde		
Mord og drab		
Naturlig død	21	16
Ukendt døds måde	2	1

Tabel 4.

Dødsfald efter hjemsted

Dødsårsag	Byerne							
	Under 1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år M.	65 år og derover Kv.	65 år og derover M.	65 år og derover Kv.	Tilsammen 1959 1958
1. Lungetuberkulose				1				1 1
2. Anden tuberkulose								
3. Syfilis og følgetilstande					1			1
4. Tyfus								
6. Dysenteri, alle former								
7. Skarlagensfeber og halsbetændelse (streptokok)								
8. Difteri								
9. Kighoste								
10. Meningokokinfektioner								
12. Akut børnelammelse								
13. Kopper								
14. Mæslinger								1
15. Plettyfus o. a. rickettsiesygdomme								
16. Malaria								
17. Andre infektionssygdomme								
18. Ondartede svulster, også i det bloddann. og lymf. system				6	7	16	16	45 42
19. Godartede og uspecifiserede svulster						2	2	2 1
20. Sukkersyge						1	2	3
21. Blodmangel								
22. Karsygdomme i centralnervesystemet				1	3	14	8	26 32
23. Hjernehindebetændelse (dog ikke tuberkuløs, syfilitisk eller meningokok-)								
24. Gigtfeber								
25. Hjertesygdomme, kroniske, rheumatiske					2			2 3
26. Hjertesygdomme, arteriosclerotiske og degenerative ..				5	5	15	19	44 58
27. Hjertesygdomme, andre				1		3	4	8 12
28. Hjertesygdomme, ved blodtryksforhøjelse				1	1		1	3 3
29. Forhøjet blodtryk uden hjertesygdomme.....								1
30. Influenza			1			2		3
31. Lungebetændelse							1	1 4
32. Bronchitis					1	1	1	3 1
33. Mavesår og sår på tolvfingertarmen				1				1 1
34. Blindtarmsbetændelse						1	1	2 1
35. Tarmslyng og brok						1	3	4 2
36. Tyndtarms- og tyktarmskatarrh o. lign. (undtagen spædbørnsdiarré)				1				1 2
37. Skrumpelever					1	2		3 1
38. Nyrebetændelse og -degeneration					1			1 2
39. Forstørrelse af blærehalskirtlen						4		4 6
40. Komplik. ved svangerskab og fødsel samt i barselseng ..								
41. Medfødte misdannelser	2							2 2
42. Fødselslæsioner, skindød, ufuldst. lungeudf. hos nyfødte ..	1							1
43. Infektioner hos nyfødte								
44. Andre sygdomme hos nyfødte.....	3							3 3
45. Alderdomssvaghed, dårligt definerede og ukendte sygd. ..						1		1 3
46. Alle andre sygdomme						7	6	19 15
N 47. Kvæstelser o. l.			1	3			2	6 10
N 48. Forbrændinger								
N 49. Forgiftninger				1		1		2 1
N 50. Alle andre skader				2	1		1	4 2
Tilsammen..	6		2	24	28	71	65	196 210
E 47. Motorkøretøjsulykker			1	2				3 4
E 48. Andre ulykkestilfælde				3	1		3	7 7
E 49. Selvmord				1		1		2 2
E 50. Mord og drab samt følger af krigshandlinger								

Landkommunerne							Hele amtslægekredsen				
Under 1 år	1—4 år	5—14 år	15—64 år M.	Kv.	65 år og derover M.	Kv.	Tilsammen 1959	1958	1959	Ialt 1958	
								1	1	2	1.
									1		2.
											3.
											4.
											6.
											7.
											8.
											9.
											10.
											12.
										1	13.
											14.
											15.
				2			2	2		2	16.
	1	2	16	21	34	39	113	108	158	150	17.
			1	2	1		4	2	6	3	18.
			1	1	1	3	6	7	9	7	19.
								1		1	20.
			3	1	38	44	86	99	112	131	21.
											22.
											23.
								1		1	
											24.
			1	2			3	3	5	6	25.
			29	10	75	57	171	144	215	202	26.
			2	3	8	11	24	24	32	36	27.
				2	2	8	12	12	15	15	28.
					1	1	2	1	2	2	29.
1			2		1	6	10		13		30.
1				1	4	4	10	12	11	16	31.
						1	1	2	4	3	32.
						1	1	2	3	3	33.
						1	1	2	4	2	34.
					3	3	6	4	10	6	35.
											36.
					1	2	3		4	2	
				1	1	2	4	7	7	8	37.
				1	1	1	3	5	4	7	38.
					15		15	19	19	25	39.
								2		2	40.
8					1		9	9	11	11	41.
11							11	4	12	4	42.
1							1	1	1	1	43.
11							11	9	14	12	44.
1				2	7	8	18	17	19	20	45.
	1		9	13	28	19	70	67	89	82	46.
			7		3	7	17	23	23	33	N 47.
					2		2	1	2	1	N 48.
			1	1			2	2	4	3	N 49.
			4	1			5	16	9	18	N 50.
34	2	2	76	64	229	218	625	608	821	818	
			5		1		6	14	9	18	E 47.
			6		4	7	17	15	24	22	E 48.
			1	2			3	13	5	15	E 49
											E 50.

III. Sygebehandling

Sygehuse og andre helbredelsesinstitutioner

Sygehusenes belægningsforhold m. m. er belyst i tabel 9.

Centralsygehuset i Thisted består af en kirurgisk, en medicinsk og en røntgenafdeling. Denne har foretaget 8149 røntgenundersøgelser og givet 2667 røntgenbehandlinger til 412 patienter. Afdelingen har ingen sengepladser og figurerer ikke i tabel 9.

I den kirurgiske afdelings tal (tabel 9) indgår belægningen med øre-, næse- og halssygdomme (10 sengepladser i en særskilt bygning) og øjen-sygdomme, som behandles af speciallæger. Afdelingen giver efter lægehenvi-sning ambulant behandling i meget begrænset omfang (lukket ambu-latorium).

Til den medicinske afdeling er knyttet en diagnosestation for medicin-ske sygdomme, hvor 48 patienter undersøgtes ambulant (1958: 70). Syge-husets centrallaboratorium foretog 432 undersøgelser (731) på ambu-lante patienter henvist af de praktiserende læger.

Tabel 9.

Sygehuse i

	Antal senge- pladser	Belægning				
		1/1 1959	indlagte	udskrevne	døde	31/12 1959
<i>Centralsygehuset, Thisted</i>						
medicinsk afdeling	70	35	1253	1189	58	41
kirurgisk afdeling	90	48	2752	2640	63	49
<i>By- og amtssygehuset, Nykøbing M.</i>						
blandet afdeling	103	84	2196	2131	95	54
<i>Amtssygehuset, Fjerritslev</i>						
blandet afdeling	35	15	364	351	15	13
<i>Amtssygehuset, Koldby</i>						
blandet afdeling	25	17	360	350	13	14
<i>Amtssygehuset, Vestervig</i>						
blandet afdeling	28	7	477	446	24	14
<i>Amtssygehuset, Hvidbjerg</i>						
blandet afdeling	12	2	171	161	7	5
Amtslægekredsen ialt	363	208	7573	7268	275	190

*) incl. røntgenoverlægen, narcoseoverlægen, excl. øjen- og ørelægen.

**) excl. røntgenlægen og den medicinske konsulent.

By- og amtssygehuset i Nykøbing har blandet medicinsk-kirurgisk belægning. Som medicinsk konsulent fungerer overlæge Holger Nielsen, Thisted, der tilser de medicinske patienter ugentlig.

Amtsradiologen, overlæge Betak, Thisted, leder ved besøg to dage ugentlig sygehusets røntgendiagnostik og -behandling, og narcoseoverlæge A. Møller-Madsen, Thisted, er til rådighed for Nykøbing sygehus 2 dage ugentlig.

Antallet af sengepladser i Thisted amts sygehuse er som tidligere omtalt 20 % mindre i forhold til indbyggerantallet end det gennemsnitlige antal sengepladser i provinsens sygehuse som helhed, og antallet af patienter behandlet i amtets sygehuse ligger tilsvarende lavere end gennemsnittet i andre amter.

Den tiltrængte forøgelse af sengepladsernes antal og den nødvendige udvidelse og modernisering af operations- og røntgenafdelingerne ved amtets sygehusvæsen er i årets løb kommet et godt skridt nærmere. Ved centralsygehuset i Thisted opføres en 6-etagers bygning indeholdende badeafdeling, operationsafdeling, røntgenafdeling og 3 etager med syge-

Thisted amt 1959

Samlet antal sygedage	Daglig gennemsnits- belægning	Antal operationer på		Antal af		
		Indlagte patienter	ambulante patienter	læger	autoriserede sygeplejersker	sygeplejeelever
23132	63,4	1781		} 13*)	42	22
34734	95,2					
35361	96,9	1145		5**)	30	19
7857	21,5	118		2	5	0
7380	20,2	125		1	3	0
8150	22,3	214		1	5	0
2133	5,8	101	47	1	1	2
118747	325,3	3484	47	23	86	43

afsnit à 30 senge. I Nykøbing M. opføres et nyt sygehus på et frit, smukt beliggende areal ud mod Limfjorden lidt nord for byen. Det er normeret til 120 patienter, og vil blive delt i en kirurgisk og en medicinsk afdeling.

Ved sygehusene i *Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg* er der ikke sket ændringer i årets løb.

Til at afløse Krabbesholm Sanatorium, som i 1958 blev overtaget af åndssvagevæsenet, opførtes ved Skive sygehus en statsanerkendt tuberkuloseafdeling for Viborg og Thisted amter, med 28 sengepladser.

Det private *hvilehjem i Hundborg* blev overtaget af Hundborg-Jannerup kommune og indrettet til alderdomshjem. En del kronisk syge patienter måtte flyttes til sygehjem i andre amter, idet der i Thisted amt endnu ikke findes sådanne institutioner. Man overvejer, om en del af Nykøbing sygehus kan indrettes til hjem for kronisk syge, når det nye sygehus tages i brug.

Johnsens Rekreationshjem i Thisted har 24 pladser. I 1959 havde 266 rekonvalescenter ophold i hjemmet, ialt i 5426 dage.

Hjemmesygepleje

Lov om hjemmesygepleje af 29. marts 1957 gav anledning til en revision af hjemmesygeplejeordningerne i byerne og på landet, men ikke til større ændringer, idet hjemmesygeplejen næsten overalt var velordnet og fungerede godt.

I købstæderne indførtes kommunale ordninger, administreret af socialudvalget. I Thisted er der 2 sygeplejersker og 1 afløser og i Nykøbing 2 sygeplejersker og 2 afløsere.

Af amtets 52 landkommuner indførte 30 en for alle beboerne vederlagsfri ordning, som administreres af kommunen. I de øvrige kommuner indgik man i samarbejde med sygekassen og evt. tillige sygeplejeforeningen. – Adskillige mindre kommuner gik i samarbejde med hinanden for at opnå områder af passende størrelse for en hjemmesygeplejerske (ca. 2500 indb.). Der godkendtes 32 distrikter, hvori der virker 38 sygeplejersker og 25 afløsere.

Husmoderafløsning

Husmoderafløsning benyttes meget i byerne. I Thisted ydede 12 husmoderafløsere hjælp i 343 tilfælde, og i Nykøbing ydede 11 husmoderafløsere hjælp i 258 tilfælde.

Ved årets udgang fandtes husmoderafløsning indført i følgende landkommuner: Fjerritslev, V. og Ø. Vandet, Thisted landsogn, Tilsted, Skinnerup, Snedsted, Harring-Stagstrup, Skyum-Hørdum, Hurup, Bodum-Ydby, Vestervig-Agger, Hvidbjerg-Lyngs, Søndbjerg-Odby, Jegindø og Frøslev-Møllerup.

IV. Særlige foranstaltninger mod sygdomme

Tuberkulosestationernes virksomhed

omtales i særskilt afsnit side 39.

Vaccinationer

Koppevaccination udførtes af embedslægerne på 226 børn i byerne og 1133 børn på landet. De praktiserende læger koppevaccinerede 193 børn. 3 børn blev fritaget for koppevaccination. Af skolelægernes beretninger fremgår det, at 48 skolesøgende børn ikke er vaccineret mod koppe.

Calmettevaccination udførtes af enkelte af de praktiserende læger (på 36 børn), af nogle af skolelægerne samt i betydeligt omfang af tuberkulosestationen (se side 44).

Difteri- og stivkrampevaccination foretoges med blandingsvaccine af de praktiserende læger og som regel i forbindelse med helbredsundersøgelserne af småbørn under 7 år. I byerne, hvor de fleste småbørn kommer regelmæssigt til disse undersøgelser, er vaccinationen ret godt gennemført, men på landet kniber det en del. I Thisted og Nykøbing fandt skolelægerne, at 6 % og på landet at 13 % af børnene ikke var difterivaccineret. Forældrene bør erindre, at difteri og stivkrampe er livsfarlige sygdomme, og at ikke mindst børn på landet kan risikere stivkrampeinfektion i sår og smålæsioner. – Mod stivkrampe alene vaccinerede de praktiserende læger 138 personer (1958: 161), overvejende voksne. 47 voksne blev vaccineret med blandingsvaccine mod difteri og stivkrampe.

Kighostevaccination udførtes af de praktiserende læger på 256 børn.

Poliovaccination. For småbørns vedkommende foretoges poliovaccination som led i helbredsundersøgelserne i lighed med difteri- og stivkrampevaccinationen.

Vaccination mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m. v.) er kun foretaget i få tilfælde på folk, der skulle rejse udenlands.

Karantæneforanstaltninger

Karantænekommissionerne har ikke været i funktion i 1959.

Rottebekæmpelse

foretoges systematisk i byerne og med vekslende interesse og held i landkommunerne, hvor særlig den bygningsmæssige rottesikring af landejendommene er vanskelig og ofte forsømmes.

Desinfektion

udførtes for offentlig regning 1 gang for tuberkulose. Aflusning af personer og effekter er ikke foretaget i 1959.

V. Forebyggende helbreds kontrol o. lign.

Omsorg for svangre og fødende

Under *mødrehjælpsinstitutionen* for Aalborg, Hjørring og Thisted amter oprettedes i 1957 et filialkontor i Thisted, som har konsultation 2 dage ugentlig. I Nykøbing M. holdes konsultation 1 gang ugentlig og i Hurup 2 gange månedlig. I året 1. april 58–1. april 59 rettedes 803 henvendelser til institutionen, som bl. a. er behjælpelig med rejsning af faderskabs-sager og angående adoption. 54 kvinder henvendte sig med ønske om abortus provocatus eller sterilisation (1957–58: 63).

Tabel 6. Uddrag af jordemødrenes fødselsprotokoller.

	1959	1958	1957	1956	1955
Antal fødende kvinder	1425	1474	1545	1542	1557
Antal fødte børn	1442	1490	1571	1567	1583
heraf { født udenfor ægteskab	45	46	52	48	33
på sygehus eller klinik	279	315	321	302	262
Fødselsvægt under 2500 gram.....	66	74	66	77	86
Uregelmæssigheder ved fødsler, ialt.....	18	27	20	24	19
Fødsler fuldendt ved naturen	1382	1431	1508	1498	1511
" " " tang	23	22	24	24	28
" " " fremtrækn. og vending	16	21	20	26	30
" " " kejsersnit	21	16	19	18	14
" " " skarpe instrumenter ..				1	
Samlet antal kvinder, der har fået bedøvelse	1303	1335	1371	1340	1323
Samlet antal kv., der har fået pituitrin e. l.	433	468	503	561	631

Lovgivningen om vederlagsfri svangerskabsundersøgelse og om adgang til mælkehjælp udnyttes i byerne i meget stor udstrækning. På landet er tilslutningen betydeligt mindre.

Tabel 10.

Sundhedsplejerskernes

	Antal fødselsanmeldelser modtaget	Hjem, der straks har nægtet modtagelse	Samlet tilgang af børn	Spædbørnsarbejde					
				Afgang af børn			Hjem, der efter flere besøg har nægtet modtag.	Anden afgang	Ialt
				0–7 dage	8 dage til 1 md.	over 1 md.			
Thisted	132	0	143	2	1	0	0	147	150
Nykøbing M.	123	9	127	0	0	0	0	139	139
Tilsammen 1959	255	9	270	2	1	0	0	286	289
Tilsammen 1958	274	3	304	0	0	1	0	335	336

Fødehjem og fødeklinikker findes ikke, men i amtets fire »små sygehuse« foregaar en del fødsler, både normale og patologiske. I Thisted og Nykøbing sygehuse modtages normale fødsler kun, når særlige sociale forhold taler derfor.

I sygehusene fandt i år 279 fødsler sted = 19,4 % af samtlige fødsler (1958: 21,1 %, 1957: 20,4 %, 1956: 19,2 %, 1955: 17,2 %, 1954: 18 %, 1953: 17 %, 1952: 15 %). Langt de fleste fødsler her i amtet er således stadig hjemmefødsler.

Sundhedsplejerskeordningen

omfatter købstæderne Nykøbing M. og Thisted med Thisted landsogn hertil knyttet. Der er ingen børneplejestationer og ingen sundhedsplejersker på landet.

Sundhedsplejerskernes virksomhed, som belyses i tabel 10, er udelukkende som spædbørnssundhedsplejersker, og den er meget påskønnet af mødrene og af sundhedsvæsenet.

Omsorg for mindre børn

Tilslutningen til de profylaktiske undersøgelser af børn i alderen 0-7 år er god i byerne, men ret lille på landet. Afstanden til lægen er en hindring på landet, og mangelen paa sundhedsplejersker spiller sikkert også ind.

Thisted optagelseshjem med plads til 12 børn i alderen 0-4 år har i de sidste år haft så lille en tilgang af børn, at det blev nedlagt ved årets udgang.

Aas børnehjem har plads til 32 børn i alderen 2-14 år og var fuldt belagt.

Dronning Louises børnehave i Thisted opførtes i 1955 med gode pladsforhold til 60 børn og har siden været fuldt optaget.

virksomhed.

Under tilsyn 31/12 59	Samlet antal besøg	Børn fyldt 1 år, der aldrig har været til helbredsundersø- gelse	Børn over 1 år Under tilsyn 31/12 59 ifølge l. o. f. § 110	Skolebørns- arbejde	Undervisning			
					Børneplejekurser afholdt		Andre af sundhedsplejersken afholdte kurser	
					kurser	timer	kurser	timer
143	3068	0	0	0	—	—	1	18
117	2015	0	0	0	—	—	—	—
260	5083	0	0	0	0	0	1	18
283	5560	0	0	0	0	0	0	0

Nykøbing M. børnehave oprettedes i 1945 med plads til 50 børn under udmærkede forhold. Den er til stadighed fuldt belagt og har en lang venteliste. Børnehaverne i Thisted og Nykøbing M. er begge statsunderstøttede.

Omsorg for børn i skolealderen

Skolevæsenet i Thisted

452 Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1914 (1822), hvoraf 426 var udenbys boende. Borgerskolen havde 1341 elever (1187) og gymnasiet 573 (587). Begge skoler mangler nogle undervisningslokaler og borgerskolen tillige en gymnastiksal.

520 Skolelæge fru Else Kjærs beretning for skoleåret 1958-1959 indgår i den skematiske oversigt tabel 13a.

1353 1873
Skoletandpleje indførtes i 1940 og blev foretaget af byens tandlæger efter forældrenes valg. På grund af konflikten mellem Dansk Tandlægeforening og kommunalbestyrelserne ophørte skoletandplejen fra august 1956. Dette var til stor skade for børnenes tænder, idet det viste sig, at alt for få forældre selv sørger for at få børnenes tænder efterset og istandsat. Byrådet vedtog derfor fra august 1958 at indføre en midlertidig tandplejeordning for skolebørnene, hvor forældrene kan faa refunderet største parten af udgifterne ved børnenes behandling hos hjemmets tandlæge. Kun godt halvdelen af borgerskolens elever sørger for tandlægeeftersyn under denne midlertidige ordning. Det er derfor meget ønskeligt, at den så snart som muligt afløses af rigtig skoletandpleje ved ansættelse af en skoletandlæge.

Intelligensmålinger og læseprøver foretages af en specialuddannet lærerinde. Særundervisning påbegyndtes i 1942 for svagtbegavede og i 1946 for læseretarderede («ordblinde») elever.

(omlægning) Skolens idrætsbaner er anvendelige, men ikke ideelle. Borgerskolen benytter dyrskuepladsen, som ligger lovlig langt fra skolen. I sommermånederne drives skolebadning på det kommunale søbad. Om vinteren får børnene brusebad efter gymnastiktimerne, men der gives ikke regelmæssige renselsesbade. (i plads)

Skolebespisning gives ved kommunens foranstaltning fra november til og med april til alle børn, som ønsker det. Der deltog i år 388 børn, som daglig fik to retter varm mad.

Skolevæsenet i Nykøbing M.

Antallet af skolesøgende børn var ved årets udgang 1973 (1969). Folkeskolen havde 1560 elever (1480), mellemskole og gymnasium 413 (489). Skolevæsenet udbyggedes i 1952 og 1953 med 30 nye klasseværelser, en række særfaglokaler og 2 store gymnastiksale, men mangler endnu en gymnastiksal.

Særundervisning påbegyndtes i 1954 og blev fra 1957 overdraget til

en af viceskoleinspektørerne, som har uddannet sig dertil. Der er oprettet en specialklasse for tunghøre og talelidende børn, som også har modtaget nogle elever fra landkommunerne.

Skolebespisning gives ved privat foranstaltning i januar, februar og marts med to retter varm mad. 20 børn bespises daglig og 90 hveranden dag.

Skolelæge Paul Vogensens beretning for skoleåret 1958-59 indgår i den skematiske oversigt tabel 13 a.

Skolevæsenet i landkommunerne

Ifølge amtsskolekonsulentens beretning var der i amtets landkommuner ved årets udgang 9739 undervisningspligtige børn (1937: 8878).

Der fandtes 5 købstadordnede skoler, hvoraf de 3 med realafdeling, og 101 landsbyordnede skoler, heraf 3 med realafdeling. Desuden findes private realskoler i Hurup og Hvidbjerg samt 9 friskoler.

Gennemførelsen af skoleloven af 7. juni 1958 har styrket befolkningens ønske om at oprette større skoler med årgangsdelte klasser og alsidigt sammensat lærerstab. I årets løb nedlagdes 22 små skoler; under opførelse var 15 skoler og betydelige skoleudvidelser foruden 4 skoler, som toges i brug i årets løb (Snedsted, Lødderup, Vesløs og Solbjerg). Skolevæsenet lider stadig under meget følelig mangel på lærerkræfter, idet 64 af embederne, d. v. s. 18 % var vakante ved årets udgang.

Der er *skolelæger* ved alle skolerne. Landkommunerne er opdelt i 7 skolelægedistrikter, hver med mellem ca. 1000 og 1500 børn. I tre distrikter virker skolelæge Paul Malmstrøm som skolelæge for ca. 5000 børn; han driver ikke lægepraksis i modsætning til de øvrige skolelæger. Skolelægerne har sekretærer til journalføring o. l., men det bør tilstræbes, at uddannede sundhedsplejersker ansættes som medhjælp ved skolelægearbejdet.

Skolelægerne undersøgte, som det fremgår af tabel 13 b, i skoleåret 1958-59 henved 10.000 elever. 77 af disse var tuberkulinpositive efter gennemgået tuberkuløs infektion. Alle tuberkulinpositive børn i 1. klasserne og afgangsklasserne røntgenfotoграфeres i røntgenvognen, og skolerne lærere og rengøringspersonale skal være under årlig tuberkulosekontrol. Skolelægernes arbejde gennemførtes iøvrigt efter de sædvanlige retningslinier. Det påvist, at 15 % af børnene ikke var vaccineret mod drifteri og stivkrampe, og skolelægerne opfordrer børnenes forældre til at sørge for, at denne vigtige sygdomsforebyggende foranstaltning bliver gennemført.

I 1955 påbegyndtes særundervisning af de elever, som på grund af svag begavelse, ordblindhed eller dårligt syn og hørelse ikke kan følge den almindelige undervisning. Det drejer sig om ca. 600 børn, hvoraf der ved årets udgang var 20, som det endnu ikke har været muligt at give den fornødne undervisning. Som konsulent for særundervisningen i Thisted amt afløstes K. Mønster af E. K. Johansen.

Tabel 13 a. Uddrag af skolelægeindberetninger 1958-59
Bykommuner.

	DRENGE			PIGER			D+P tils.
	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	
Antal elever	194	1691	1885	187	1719	1906	3791
„ ikke-koppevaccinerede	3	8	11	4	3	7	18
„ „ difterivaccinerede	23	101	124	18	108	126	250
„ tuberkulinpositive efter tub. inf. ..	1	26	27	2	26	28	55
„ calmettevacc. før skoleg. beg.....	80	978	1058	89	974	1063	2121
„ calmettevacc. efter „ „	76	646	722	59	653	712	1434
„ tuberkulinnegative	36	218	254	39	203	242	496
„ elever m. nykonstateret tuberkulose	0	0	0	0	0	0	0
„ „ „ sukkersyge	0	1	1	1	3	4	5
„ „ „ epilepsi	0	4	4	0	4	4	8
„ „ „ pareser e. børnelammelse	0	4	4	0	6	6	10
„ „ „ hjertelidelse	0	4	4	0	2	2	6
„ „ „ asthma	3	13	16	1	1	2	18
„ „ „ taleforstyrrelser	1	17	18	0	2	2	20
„ „ „ refraktionsanomalier ..	14	180	194	14	227	241	435
„ „ „ usikker farvesans	0	30	0	0	7	0	0

Tabel 13 b. Uddrag af skolelægeindberetninger 1958-59
Landkommuner.

	DRENGE			PIGER			D+P tils.
	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	1. klasse	øvr. klass.	saml. klass.	
Antal elever	624	4477	5101	608	4271	4879	9980
„ ikke-koppevaccinerede	6	13	19	1	10	11	30
„ „ difterivaccinerede	115	575	690	123	491	614	1304
„ tuberkulinpositive efter tub. inf. ..	7	25	32	7	38	45	77
„ calmettevacc. før skoleg. beg.....	67	1958	2025	50	1933	1983	4008
„ calmettevacc. efter „ „	381	1596	1977	338	1446	1784	3761
„ tuberkulinnegative	508	271	779	451	301	752	1531
„ elever m. nykonstateret tuberkulose	0	2	2	0	3	3	5
„ „ „ sukkersyge	1	1	2	0	2	2	4
„ „ „ epilepsi	0	17	17	0	5	5	22
„ „ „ pareser e. børnelammelse	0	15	15	1	1	2	17
„ „ „ hjertelidelse	1	2	3	1	1	2	5
„ „ „ asthma	1	14	15	1	9	10	25
„ „ „ taleforstyrrelser	3	12	15	0	6	6	21
„ „ „ refraktionsanomalier ..	34	239	273	42	354	396	669
„ „ „ usikker farvesans	0	106	0	0	13	0	0

Omsorg for unge

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Thisted var i 1959: 37 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII, 2 efter kap. VIII og 2 efter kap. IX.

Under tilsyn af børneværnsudvalget i Nykøbing M. var 83 børn og unge efter forsorgslovens kap. VII. Antallet af børn inddraget under børneværnsforsorg iflg. lovens § 130, stk. 1, og § 131 var 21, og i henhold til § 130, stk. 2: 24.

Thisted byråd oprettede i 1955 en fritidsklub, som i vinterhalvåret holdes åbnet 3 aftener ugentlig for drenge og piger i 14-18 års alderen og har over 300 medlemmer.

Omsorg for gamle og kronisk syge

Thisted alderdomshjem har plads til 59 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er indrettet 3 sygestuer med ialt 6 sengepladser. En aldersrentebolig med 24 lejligheder var fuldt optaget, og flere er under opførelse. I Krejbergers stiftelse bor 4 og i håndværkerstiftelsen 10 personer.

I det under socialministeriet oprettede alderdomshjem for baltiske flygtninge i Dragsbæk ved Thisted er der plads til 100 personer under udmærkede forhold.

Nykøbing M. alderdomshjem har plads til 88 personer og har været fuldt belagt. Til de dårligste patienter er der 20 sengepladser, som dog ikke er samlet i en særlig afdeling.

På kommunens initiativ findes 50 aldersrentepladser indrettet i nybygninger. I byen er der 7 private stiftelser med plads til ca. 75 personer.

Landkommunerne. I 25 af amtets 52 landkommuner findes alderdomshjem, hvoraf godt halvdelen er opført eller udvidet og moderniseret efter krigen. Under opførelse var et alderdomshjem i Østerild (fælles for Hundstrup og Østerild kommuner).

Der findes intet hjem for *kronisk syge* i Thisted amt, skønt behovet derfor i høj grad er tilstede, specielt efter at hvilehjemmet i Hundborg nu er overtaget af kommunen til brug som alderdomshjem.

Afvænningsforanstaltninger

Narcomani er forholdsvis sjælden i denne del af landet, og det er muligt at føre ret nøje kontrol med hvert tilfælde.

Da antabus-behandlingen af alkoholikere for 7-8 år siden kom frem, oprettedes i Thisted og Nykøbing M. udvalg til at arbejde hermed. I begyndelsen var der nogen søgning, og der opnåedes en del gode resultater. I de senere år varetages behandlingen af alkoholikere som oftest af vedkommendes egen læge.

Erhvervshygiejne og arbejderbeskyttelse.

Intet at bemærke.

VI. Offentlig hygiejne

Sundhedsvedtægter

Thisted. Sundhedsvedtægten er stadfæstet den 17. juni 1955 og tillæget ang. mælk og fløde den 25. juni 1955. Regulativet for kødkontrol er stadfæstet den 20. december 1932 med ændringer af 14. oktober 1938.

Sundhedskommissionen har holdt 7 møder og behandlet 26 sager. Den vedtog et regulativ for renholdelse af pelsdyrfarme.

For at modvirke faren for ulykkestilfælde i badeværelser, hvor der er installeret gas- eller kulbadeovne, lod den i samarbejde med gasværket disse lokaler og installationer efterse i medfør af sundhedsvedtægtens § 64. Ved det første eftersyn af 76 sådanne badeværelser i 1958 fandtes i 42 tilfælde fejl og mangler, som blev rettet; ved eftersynet i år fandtes kun enkelte småfejl.

Boligtilsynet har holdt 4 møder.

Nykøbing M. Sundhedsvedtægten er stadfæstet den 2. juli 1927 og er således over 30 år gammel og meget forældet. Man er nu ved at udarbejde forslag til en ny sundhedsvedtægt. Et tillæg ang. mælk og fløde er stadfæstet den 11. juli 1951.

Sundhedskommissionen har holdt 5 møder og behandlet 42 sager.

Boligtilsynet har holdt 3 møder og har vedtaget forbud mod beboelse af 4 lejligheder i forfaldne ejendomme.

Landkommunerne. En »Sundhedsvedtægt for landkommunerne på Mors« trådte i kraft i 1951 (stadfæstet d. 8. februar 1951) og »Sundhedsvedtægt for landkommunerne i Thisted lægekreds« trådte i kraft i 1952 (stadfæstet d. 17. juli 1952). Disse to sundhedsvedtægter, som tilsammen omfatter samtlige landkommuner i Thisted amt, er udarbejdet på grundlag af indenrigsministeriets normalsundhedsvedtægt 1948 og er praktisk taget enslydende. Et tillæg til disse sundhedsvedtægters afsnit om mælk og fløde (§§ 35–44 incl.) er af indenrigsministeriet stadfæstet 25. aug. 1955.

Særlige mælkevedtægter findes i Hurup, Vestervig-Agger (stadfæstet den 12. oktober 1954) og Skyum-Hørdum kommuner (stadfæstet den 21. februar 1955).

Sundhedskommissionernes virksomhed samt antallet og arten af de sager, som er behandlet, fremgår af tabellerne 11a og 11b, som er sammendrag af sundhedskommissionernes skematiske årsberetninger. Af landkommunernes 52 sundhedskommissioner har 35 holdt møder (30) og 6 på anden måde haft sager til behandling (8). Der var således 11 sundhedskommissioner (14), der ikke viste livstegn i årets løb.

9 læger og 9 dyrlæger er medlem af sundhedskommissionerne, oftest formænd. Embedslægerne har medvirket i en række sager angående vandforsyning, spildevandsafløb, boliger, mælkekontrol og lejrpladser. I Tødsø-Erslev sundhedskommission har kredslægen og politimesteren afholdt et instruktionsmøde.

I efteråret afholdt embedslægerne for 12. gang det årlige fællesmøde for amtets sundhedskommissioner. Mødets hovedemne: »Vort drikkevand«

belystes af kredslæge Stigård og vandværksbestyrer Horsbøl Petersen, Nykøbing M., som fremdrog en række interessante forhold angående praktisk vandværksdrift. Derefter talte amtslæge Folke om »Faren ved gasbadeovne«.

Tabel 11 a. Sundhedskommissionernes virksomhed i 1959

	By- kommu- ner	Landkommuner	
		m. bymæss. bebyggelse med over 2000 indbygg.	øvrige
1. Antal kommuner i kredsen ialt.....	2	1	51
2. „ „ uden sundhedsvedtægt ..			
3. „ sundhedskomm., som har holdt møder	2	1	34
4. „ „ „ ikke har holdt møder, men be- handlet sager .			6
5. „ aktive sundhedskommissioner (3 + 4)	2	1	40
6. „ møder ialt	12	2	68
7. „ behandlede sager ialt	68	4	175
8. „ sundhedskommissioner, i hvis møder embedslægen har deltaget	2		10
9. „ møder, hvortil embedslægen har været indvarslet	12		13
10. „ sundhedsvedt. stadfæstet før 1934 ..	1		
11. „ „ „ 1934—47 ..			
12. „ „ „ 1948 ell. se- nere	1	1	51
13. „ kommuner, som ikke har inds. beretn.			

Drikkevandsforsyning

Thisted vandværk har 11 boringer af forskellig dybde (12–30 m). Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 297 liter (278). I 1937 var det 137 liter.

Da byens drikkevand, som omtalt i medicinalberetningerne for de senere år, ikke var tilfredsstillende i bakteriologisk henseende, idet man af og til kunne påvise colibakterier, gennemførte sundhedskommissionen i 1957 en række forholdsregler for at sanere forholdene. Siden da er der 1–2 gange månedlig taget vandprøver fra samtlige boringsgrupper til bakteriologisk undersøgelse; de har alle vist colifrit vand og ingen eller et fåtal af kim.

Nykøbing M. vandværk, som fik vandindvindingsret ved landvæsenskommissionskendelse af 10. januar 1952, har 17 ca. 30 m dybe boringer i en eng, der i flere af årets måneder omdannes til en sø. Vandet iltes ved elektrobleser og passerer et sand- og koksfilter. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 300 liter (296).

Der indsendes hver måned vandprøver til undersøgelse paa Quists laboratorium i Århus. Vandprøverne viste alle tilfredsstillende lave kimal og ingen bakterier af coli-aerogenesgruppen.

Tabel 11b. Sager behandlet af sundhedskommissionerne i 1959

Antallet af behandlede sager angående	Bykommuner		Samtlige landkommuner med bymæssig bebyggelse over 2000 indb.	øvrige
	Thisted	Nykøbing		
Udryddelse af skadedyr i beboelsesrum m. v...				1
Føde- og plejehjem				1
Skoler, børnehaver m. v.				4
Vandforsyning		6		23
Afløb for spildevand	4	5		12
Levnedsmidler	1	9		19
Mælkekontrol	2	7	2	17
Stalde, husdyrhold, møddinger m. v.	1	1		10
Bagerier, brøddusalg og iskonditorier m. v....	1	2		7
Fisk, vildt, fjerkræ m. v.	4	4		12
Restaurationskøkkener				
Boliger	1	6		26
Soverum for medhjælpere og lærlinge				1
Logihuse og svendehjem.....				
Sommerlejre (teltlejre), vandrehjem	1			6
Beboelsesvogne o. l.....				
Svømmebassiner, badeanstalter og badestrande		1		
Sundhedsfarlige virksomheder	2			1
W.C., latriner og pissoirer.....				6
Lossepladser			1	4
Renovationsudførsel		1		
Pelsdyrfarme	2		1	22
Garager				
Barber- og frisørstuer				
Kirkegårde				2
Andre forhold	7			3

Landkommunerne. Der findes 103 vandværker, hvoraf 69 i Thisted lægekreds og 34 på Mors. De anvender alle grundvand og er forsynet med automatisk pumpe og hydrofor undtagen Fjerritslev, Sundby Mors, Hornstrup mark og Gøttrup vandværker, som har højdebeholdere. Nogle vandværker ilter og filtrerer vandet (Klitmøller, Snedsted, Hurup, Alsted, Ørding, Øster Jølby, Solbjerg og Sundby Mors), mens langt de fleste kan anvende råvandet, som det er. Et nyt vandværk blev oprettet i Møllerup Syd. Nogle vandværker blev udvidet med nye borer, og der må lægges vægt på, at det foregår under sundhedskommissionens og embedslægens hygieiniske kontrol.

Sundhedsvedtægterne påbyder, at vandværkernes vand undersøges bakteriologisk og kemisk mindst 1 gang årligt. De fleste vandprøver er undersøgt i Quist's laboratorium, Århus, nogle i Hygieinisk Instituts laboratorium, København, og en enkelt i »Jydsk laboratorium«, Aalborg. I nedenstående oversigt er resultaterne af de bakteriologiske analyser opført. 8 vandværker i Thisted lægekreds indsendte ingen vandprøver i årets løb. Hvor der fra et vandværk foreligger flere analyser, er den dårligste medtaget i tabellens øverste halvdel.

Vandværker i Thisted amts landkommuner.

Oversigt over vandanalyser i 1959

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal vandværker ialt	69	34	103
„ „ undersøgt	61	34	95
Antal vandværker med:			
Kimtal under 100	52	26	78
„ mellem 100 og 1000	6	8	14
„ over 1000	3	0	3
Coli-aerogenes	6	8	14
Escherichia coli	1	0	1
Antal vandprøver undersøgt	69	40	109
Antal vandprøver med:			
Kimtal under 100	58	32	90
„ mellem 100 og 1000	8	8	16
„ over 1000	3	0	3
Coli aerogenes	6	9	15
Escherichia coli	1	0	1

I vandprøver fra 3 vandværker fandtes således over 1000 kim pr. ml., hvilket oftest skyldes forurening ved prøvetagningen eller manglende nedkøling af vandprøverne under forsendelsen. En gentagen prøve viste i så fald normale kimalt. I vandprøverne fra 8 vandværker på Mors og 6 i Thisted lægekreds påvistes colibakterier af aerogenestypen, – for 5 af prøvernes vedkommende dog kun få (under 10 pr. 100 ml.). Der påvistes escherichia coli i en vandprøve fra Svankjær vandværk, men ikke ved en senere omprøve. Et tiltrængt kloakeringsprojekt for Svankjær by er under udarbejdelse.

Ø. Jølby vandværk, hvis vand i 1946 og 1954 indeholdt varmbloodscoli, og som stedse har været meget lunefuldt i bakteriologisk henseende, var i 1957 genstand for en større ombygning. Vandværket holdes under observation ved vandanalyser hver 2. måned. Kun én af prøverne i 1959 var ikke fuldt tilfredsstillende.

Mejeriernes brugsvand

Af amtets 35 landmejerier får 3 vand fra stedets vandværk, medens de øvrige har egne boreriger eller – sjældnere – brønde. I medfør af sundhedsvedtægten undersøgtes prøver af samtlige mejeriers brugsvand. Som det fremgår af omstående fandtes i vandprøver fra 3 af mejerierne coli-aerogenes og fra 1 mejeri escherichia coli; en måned senere var en ny vandprøve fuldt tilfredsstillende.

Mejerier i Thisted amts landkommuner.

Oversigt over vandanalyser i 1959

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	ialt
Antal mejerier ialt	26	9	35
„ „ undersøgt	26	9	35
„ vandprøver	27	11	38
„ mejerier med:			
kimtal under 100	25	8	33
„ mellem 100 og 1000	1	1	2
„ over 1000	0	0	0
Coli aerogenes	1	2	3
Escherichia coli	0	1	1

Brøndene i landkommunerne

har ikke været genstand for systematisk undersøgelse.

På opfordring har embedslægerne ladet undersøge vandprøver fra 9 brønde, hvoraf 3 var tilfredsstillende, 3 var mindre gode og 3 havde sundhedsfarligt vand (escherichia coli).

Kontrol med næringsmidler

Epidemisk sygelighed er ikke forekommet blandt personalet i virksomheder, der er beskæftiget med fremstilling og distribuering af næringsmidler.

A. Kødkontrol

Ved det offentlige slagtehus i Thisted, som er bortforpagtet til Thisted Andels-Svineslagteri, varetages kødkontrollen af slagteriets dyrlæger. I Nykøbing M. varetages kødkontrollen af dyrlægerne ved Morsø Andelsslagteri, der visse dage om ugen stiller plads til rådighed for byens slagtere og sørger for den nødvendige kølehusplads. – Den 27. april 1959 udstedte landbrugsministeriet en bekendtgørelse, der tillader kommunalbestyrelserne at vedtage et tillæg til regulativet for kødkontrol, som giver købmænd adgang til at forhandle dybfrosne kødretter fra frostkonservatorer i deres butikker, når disse opfylder visse betingelser. Et sådant tillæg blev vedtaget af Thisted og Nykøbing byråd. Enkelte købmænd i de to byer ansøgte om tilladelse, men ved årets udgang var de ikke færdigbehandlet endnu. 2 købmænd i Thisted og 6 i Nykøbing har tilladelse til at sælge dybfrosne grønsager, fisk og fjerkræ fra frostkonservatorer. Desuden har i Thisted 2 og i Nykøbing 6 slagter- og viktualieforretninger frostkonservatorer og må fra disse sælge færdiglavede, dybfrosne kødretter.

B. Mælkekontrol

Thisted og Nykøbing M.

Vedrørende købstædernes mælkekontrol henvises til oplysningerne i tabel 12 a. Ifølge sundhedsvedtægternes bestemmelser må der i begge byer kun forhandles varmebehandlet konsummælk. Salget af børnemælk i Thisted har de senere år været nedadgående og ophørte d. 1. februar 1959.

Det gennemsnitlige mælke- og flødeforbrug pr. indbygger i Thisted var i 1959 154 liter. For 4 år siden var det 182 liter. Af sødmælk alene var forbruget 127 liter. I Nykøbing M. var forbruget af sødmælk 126 liter pr. indbygger.

Fra stadsdyrlægenes beretninger – jfr. tabel 12 a – kan iøvrigt anføres:

Stadsdyrlægen i Thisted oplyser, at den almindelige, varmebehandlede sødmælk gennemgående fandtes tilfredsstillende, og flødens hygieiniske kvalitet var noget bedre end de senere år.

Stadsdyrlægen i Nykøbing anfører, at mælken fra Engholm mejeri i forsommeren var så utilfredsstillende, at sundhedskommissionen den 6. juli måtte forbyde mejeriets fremstilling af konsummælk og fløde. Forbudet kunne ophæves den 26. september, idet en ny ejer fornyede maskin-anlægget og foretog en omlægning og grundig istandsættelse af hele mejeriet.

Flaskerensningen: Stadsdyrlægen i Nykøbing M. undersøgte kimtallet i 97 rensede flasker, hvoraf de 76 % viste sig helt eller næsten sterile. 7 % af flaskerne var nogenlunde rensede, 14 % indeholdt så mange bakterier, at de måtte betegnes som dårligt rensede. Stadsdyrlægen betegner flaskerensningen som meget utilfredsstillende.

Ved undersøgelse af rensede flasker fra mejerierne i Thisted fandt stadsdyrlægen 60 % helt eller næsten sterile. 31 % af flaskerne var nogenlunde rensede og 9 % meget dårligt rensede. Resultatet er også i år som helhed dårligt i Thisted, til trods for at begge mejerier har anskaffet nyt maskineri til flaskerensningen.

Landkommunerne.

Af disse har *Hurup, Vestervig-Agger og Skyum-Hørstum* en mælkevedtægt i lighed med købstæderne, ifølge hvilken konsummælkbesætningerne dyrlægekontrolleres månedlig, og konsummælk og -fløde underkastes regelmæssig laboratoriekontrol. Resultaterne findes opført i tabel 12 b.

For de øvrige landkommuner gælder sundhedsvedtægtens almindelige bestemmelser i afsnittet om mælkekontrol §§ 35–48. Ifølge § 38 kan sundhedskommissionen indføre dyrlægekontrol med de besætninger, som leverer mælk til konsum, men det er endnu ikke sket nogen steder, til trods for, at mange sundhedskommissioner er klar over dyrlægekontrollens store betydning.

Tabel 12 a.

Mælkekontrol, byerne.

	Thisted	Nykøbing M
Antal mejerier	2	2
„ mælkeudsalg	9	19
„ vogne	8	11
„ børnemælksgårde		
Dagligt salg i liter af:		
varmebehandlet sødmælk	3445	3217
kærnemælk	524	392
børnemælk	0	0
<i>Besætningskontrol:</i>		
Antal dyrlægeundersøgte køer månedlig	1758	987
„ tilfælde af yverbetændelse	536	233
„ „ „ børllidelser	7	7
„ „ „ andre sygdomme	20	12
<i>Leverandørmælken:</i>		
Reduktaseprøver under I kl.*) (pct. af udtagne prøver)	19	19
Pos. brucellaantistofreaktion („ „ „ „)	0	0
„ „ „ („ „ unders. besætn.)		
<i>Handelsmælken:</i>		
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	68	37
lav „ „	22	24
stassaniseret „		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	55	18
lav „ „	13	9
stassaniseret „		
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver)	4	2
<i>Spiseis:</i>		
Over 100000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		

*) I klasse = affarvningstid mindst 4½ time.

Ifølge § 47 skal sundhedskommissionen hyppigt lade foretage laboratorieundersøgelser af den mælk og fløde, som forhandles i kommunen. Med hjemmel i denne bestemmelse fik embedslægerne – som ønskede at orientere sig om den hygiejniske kvalitet af landmejeriernes konsummælk – i 1954 gennemført en forsøgsvis ordning, hvorefter landpolitiet 4 gange årligt skulle udtage prøver fra samtlige landmejerier til undersøgelse i stadsdyrlægernes laboratorier i Thisted og Nykøbing M. Vedkommende mejeri og embedslæge underrettedes om resultaterne, der har

Tabel 12 b.

Mælkekontrol i 3 landkommuner.

	Hurup	Vestervig- Agger	Skyum- Hørdum
Antal mejerier	1	1	1
„ mælkeudsalg	3	1	2
„ vogne	2	2	2
„ børnemælksgårde	1	0	0
Dagligt salg i liter af:			
varmebehandlet sødmælk	800	500	300
kærnemælk	100	70	25
børnemælk	200	0	0
<i>Besætningskontrol:</i>			
Antal dyrlægeundersøgte køer månedlig	200	100	48
„ tilfælde af yverbetændelse	33	14	3
„ „ „ børtilidelser	0	0	1
„ „ „ andre sygdomme	0	0	2
<i>Leverandørmælken:</i>			
Reduktaseprøver under I klasse (pct. af udtagne prøver)	16	42	0
Pos. brucellaantistofreaktion („ „ „ „)	0	0	0
„ „ „ („ „ unders. besætn.)			
<i>Handelsmælken:</i>			
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)			
pasteuriseret mælk			
lav „ „	16	25	14
stassaniseret			
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)			
pasteuriseret mælk			
lav „ „	12	33	25
stassaniseret „			
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver)		0	
<i>Spiseis:</i>			
Over 100000 kim pr. ml. (pct af udtagne prøver)			
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)			

vekslet meget fra mejeri til mejeri. I 1956 fik man sundhedskommissionernes tilslutning til laboratorieprøver 12 gange årligt, hvilket er fortsat siden. Ifølge sundhedsvedtægtens § 47 påhviler det sundhedskommissionen jævnlige at lade foretage eftersyn af mejerierne, mælkeudsalg og vogne m. m. De fleste sundhedskommissioner og sogneråd har tilsluttet sig embedslægerne forslag om eftersyn af landmejerierne ved stadsdyrlægerne i Thisted og Nykøbing M. Sådanne eftersyn påbegyndtes i 1958. Ved arbejdets tilrettelæggelse og bedømmelse af laboratorieprøvers resultater har stadsdyrlægerne samt veterinærinspektør Leth-Jørgensen,

Århus, ydet værdifuld bistand. I tidsskriftet »Sundhedsplejen« har veterinærinspektøren og amtslæge Folke i juni 1959 offentliggjort resultaterne for årene 1954–58 incl. i en artikel: »Om kvaliteten af konsummælk fra landmejerierne«.

Undersøgelserne har vist, at den hygieiniske kvalitet af konsummælk fra landmejerierne langt fra er så god som bymejeriernes, der er underkastet offentlig mælkekontrol. Men for landmejeriernes vedkommende i Thisted amt kan man se, at mælkens og flødens hygieiniske standard er forbedret ikke saa lidt fra 1954 til 1958.

Også resultaterne fra 1959 viser gennemgående en forbedring af kvaliteten. Men for at nå et skridt videre, vil det adskillige steder være ønskeligt og nødvendigt at få de pågældende besætninger under dyrlægekontrol.

I årets løb har stadsdyrlægerne i Thisted og Nykøbing foretaget en opgørelse for hvert enkelt landmejeri for årene 1954 til og med 1958, således at de enkelte mejeriers resultater kan sammenlignes. Embedslægerne udsendte i begyndelsen af 1960 et sådant hæfte med samtlige mejeriers resultater til mejerierne og til de pågældende sundhedskommisioner.

C. Diverse

I købstæderne har stadsdyrlægerne sammen med politiet foretaget mindst 4 eftersyn årligt af mælkeudsalg, slagter- og viktualieforretninger. Der er givet en del mundtlige pålæg om bedre installationer, vedligeholdelse og renlighed. I landkommunerne i Thisted politikreds efterses levnedsmiddelforretninger og restaurationskøkkener jævnligt af politiet, som i årets løb har foretaget ca. 300 sådanne eftersyn i byen og på landet.

Kontrol med østers. Som omtalt i tidligere beretninger påbegyndtes i 1947 forsøg med kloring af det vand, som fra Klosterfjorden ved Nykøbing M. ledes ind i »Limfjordsøsterskompagniet«s opbevaringsbassiner. Man tilsætter luftformig klor i en koncentration på ca. 3 mg%, hvilket som regel er tilstrækkeligt. De i årets løb tagne 30 sæt vandprøver fra 6 bestemte steder i bassinerne viste sig tilfredsstillende, men i to af sætterne var kloringseffekten dog ikke helt tilstrækkelig. Østerskompagniets arbejdere undersøges af kredslægen og kontrolleres i særdeleshed med henblik paa smitsomme tarmsygdomme (tyfus, paratyfus m. v.), der ikke er forekommet i beretningsåret. Fra virksomhedens hoveddepot i København undersøges prøver af østers bakteriologisk af Statens Seruminstitut.

Bolighygieine, gader, anlæg m. v.

I Thisted opførtes 34 nye huse med ialt 116 lejligheder (1958: 21, 1957: 43, 1956: 10, 1955: 8, 1954: 13, 1953: 54, 1952: 37, 1951: 17, 1950: 16, 1949: 75), og der nedlagdes i årets løb 5 lejligheder. Siden krigen er lejlighedernes antal forøget med over 600, men tiltrods for, at folketallet

siden 1939 kun er steget med knap 1000, er der stadig mangel på lejligheder.

I *Nykøbing M.* opførtes 26 huse med 63 nye lejligheder (1958: 58, 1957: 10, 1956: 40, 1955: 30, 1954: 65, 1953: 28, 1952: 69, 1951: 26). 14 lejligheder nedlagdes. Boligsituationen er endnu ikke god, idet der stadig er en masse dårlige og overbefolkede huse i de centrale dele af byen. En del af byens vestlige gader er meget lavt beliggende ud mod en eng, som ved højvande i Limfjorden omdannes til en sø, idet åløb og kloakker så ikke kan komme af med vandmasserne. Husene i disse gader er meget fugtige, og regulære oversvømmelser forekommer ikke så sjældent. Et afvandingsprojekt påbegyndtes i 1956 og synes – skønt endnu ikke færdigt – at have forbedret forholdene.

Begge byer har velindrettede offentlige legepladser.

I *landkommunerne* og ikke mindst stationsbyerne bygges der ret livligt, og der er her næppe nogen egentlig boligmangel. Men mange gamle huse på landet er dårligt byggede og meget fugtige.

Idræt, friluftsliv og badning

Begge byer har store idrætsforeninger og et velindrettet stadion. *Nykøbing*s badestrand på Ørodde – kun 1 km fra byens centrum – er udmærket og veludstyret med badekabiner, toiletter, affaldskasser og vandværksvand. Her og på Refshammer findes også byens to velordnede lejrpladser.

Thisted kommunale søbad, som åbnedes i 1952, er velindrettet, men vandet forurenes ofte slemt fra kloakudløbene i havnen og øst for den, hvor der ikke er rensningsanlæg.

Der er endnu ingen offentlig varmtvandsbadeanstalt i de to byer. *Thisted* byråd har for flere år siden hensat to hundrede tusinde kroner til dette formål.

I *landkommunerne* er der idrætspladser i næsten alle sogne, som regel i skolens nærhed.

Interessen for camping førte til flere og bedre lejrpladser.

I *Thisted* anlagdes på et areal ved fjorden en veludstyret kommunal lejrplads.

Klitvæsenets lejrplads i *Svinkløv* plantage var primitiv og afløstes af en større og bedre indrettet lejrplads.

Ved vejen til *Bulbjerg* blev en primitiv, privat lejrplads flyttet og forbedret i 1959, og der oprettedes tillige en ny.

Ulemper forårsaget af lugt, røg, støv, støj o. l.

Limfjords Østers-Kompagniet på Ørodde ved Nykøbing har i perioder ret store mængder af muslingeskaller ophobet, som på varme dage kan give anledning til flueplage og lugt. Man har nu opført en silo til skallerne, hvorved generne antagelig kan undgås.

Kloakering

Thisted. Ingen ændringer i kloakanlægget. To af byens kloakker har udløb til havnen, hvor vandet på dage med stillestående vand eller svag sydøstlig vind er stærkt forurenet af ekskrementer, præservativer m. m. Publikum klager ofte og ganske berettiget over, at forholdene i perioder er således i fiskerihavnen, hvor fisk opbevares i hyttefæde.

Som omtalt i medicinalberetningen for 1958 viste det sig ved undersøgelse af vandprøver indsendt til Fiskeriministeriets Forsøgslaboratorium, at vandet alle steder i havnen var stærkt forurenet. Ministeriet pålagde byrådet at indbringe spørgsmålet om forurening af havnens vand for en vandløbsret. Man er igang med opfyldning af et areal øst for havnen, hvor et rensningsanlæg vil kunne placeres.

Nykøbing M. Byens største kloak, som modtager afløb fra de to tredjedele af ejendommene, munder ud 1½ km nordøst for byens badestrand ved det såkaldte »Epidemihus«. Her blev et mekanisk rensningsanlæg, som ogsaa skal modtage spildevand fra det nye sygehus, taget i brug i januar. Byens øvrige kloakker er ogsaa forsynet med rensningsanlæg, som dog gennemgående er for småt dimensionerede og lidet effektive.

Septictanke og sivebrønde tillades i de to byer kun udenfor de kloakerede områder og kun sjældent.

Landkommunerne. I adskillige landkommuner (Sjørring, Hundborg, Nors, Svankjær og Boddum) arbejdes med projekter til kloakanlæg, og i Sundby Mors toges to kloaksystemer, hver med sit rensningsanlæg, i brug.

I Thisted lægekreds er i årene efter krigen under medvirken af Statens Vandløbsudvalg udført 17 kloakeringer med tilhørende rensningsanlæg, som står under landbrugsministeriets kontrol. I 14 af anlæggene foregår en mekanisk rensning af spildevandet, og i 3 anlæg (Ydby, Tvolm og Hvidbjerg) tillige rensning i biologisk filter. To gange årligt kontrolleres det, om rensningsanlæggene stadig fungerer tilfredsstillende og opfylder de fastsatte normer. Hver halve time en dag igennem udtages spildevandsprøver fra deres tilløb og afløb, og embedslægen bemærker, om det vandløb, som bortleder kloakvandet, viser tegn på forurening. Kun få af de i 1959 foretagne eftersyn gav anledning til påtale.

Dag- og natrenovation

Thisted. Natrenovationen ophævedes for en del år siden, da w.c.-installation blev obligatorisk. Ved årets udgang var der 3162 w.c.-sæder i byen.

Dagrenovationen formales i et Dano-konverteringsanlæg, som toges i brug i 1949. I byen findes 2278 skarnkasser af standardstørrelse. De tømmes ugentlig, idet de ved kommunens foranstaltning køres til Dano-anlægget med låg på og her udskiftes med kasser, som er spulet rene. I årets løb behandledes 3192 tons dagrenovation på denne hygieinisk tilfredsstillende måde.

Nykøbing M. Antallet af skarnkasser var 3325; dagrenovationen tømmes i halvt lukkede vogne og køres til byens losseplads, som for tiden er beliggende ved Klosterfjorden, hvor skraldet benyttes til opfyldning. Anvendelse af latrintønder blev forbudt, og natrenovationskørslen ophørte pr. 1. oktober 1958.

Destruktionsanstalter

Ingen ændringer eller nyanlæg i årets løb.

Begravelsesvæsen

Der er givet erklæring vedrørende projekter om udvidelse af kirkegårdene i Hurup og Gettrup.

Krematorier findes ikke i Thisted amt.

VII. Lovgivning vedrørende medicinalpersoner m. m.

Læger og andre medicinalpersoner

Intet at bemærke.

Apotekervæsen

Intet at bemærke.

Forhandling af svangerskabsforebyggende midler

Intet at bemærke.

Tabel 14. **VIII. Embedslægerens virksomhed**

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	1959 ialt	1958 ialt
A. Antal embedsmæssige eftersyn og møder m. m.				
Eftersyn af institutioner, virksomheder og alm. sundhedsmæssige forhold	117	47	164	127
Eftersyn i anl. af epidemiske sygdomme				
Sundhedskommissionsmøder	15	10	25	17
Landvæsenkommissionsmøder	2	1	3	
Jordemoderkonferencer	2	1	3	3
Sundhedsplejerskekonferencer	1		1	2
Skolelægekonferencer	1		1	3
Andre møder og foredrag	14	2	16	21
B. Retslig virksomhed.				
1) Arrestlægevirksomhed.				
Antal arresthuse	1	1	2	2
„ besøg ialt	61	21	82	29
„ alm lægeundersøgelser af nyind- satte fanger	49	17	66	69
2) Anden retslig virksomhed.				
Antal lovmæssige (medicolegale) ligsyn.	33	15	48	58
„ „ „ obduk- tioner	2	6	8	6
„ undersøgelser af personers sinds- tilstand	7	3	10	8
„ andre retsmedicinske undersøgelser	3	7	10	3
„ erklæringer ang. børns avlingstid	10	5	15	14

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 14 kan oplyses, at amtslægen sammen med den farmaceutiske visitator har eftersat samtlige apoteker og som helhed fundet forholdene tilfredsstillende.

I arresten i Thisted var 26 fanger under lægebehandling.

I arresten i Nykøbing M. var 6 fanger under lægebehandling.

Ved de ifølge fængselsvæsenets cirkulære af 28. marts 1959 anordnede almindelige lægeundersøgelser af nyindsatte fanger er der i 1959 ikke gjort særlige iagttagelser angående deres helbredstilstand.

De hygieiniske forhold er i begge arresthuse tilfredsstillende, og epidemiske eller veneriske sygdomme er ikke forekommet.

ÅRSBERETNING

FOR

THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

GEORG BINDSLEV
OVERLÆGE, DR. MED.

VED

MOGENS HOLM
ASS. OVERLÆGE

CENTRAL

Tuberkulosestationen, Skive Sygehus; telefon: Skive 1717, lokal 294.
Lægerne træffes på telefon Skive 1717, lokal 297.

NYKØBING MORS

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 574.
Konsultation: hver fredag kl. 10—12,
1. og 3. torsdag i hver måned, kl. 15—16½.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver mandag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 574.

VESTERVIG

Sygehuset.
Konsultation: 1. torsdag i hver måned, kl. 10—11.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 574.

THISTED

Sygehuset; stationens telefon: Thisted 448.
Konsultation: hver mandag kl. 10½—12½.
2. og 4. torsdag i hver måned, kl. 14½—16.
Eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m. v.:
hver fredag kl. 17—18.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879.

FJERRITSLEV

Sygehuset.
Konsultation: 4. tirsdag i hver måned, kl. 10—11.
Sygeplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879 eller 448.

Tuberkulosestationerne er lukkede: søn- og helligdage
grundlovsdag efter kl. 12
juleaftensdag
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmand *H. Egedorf*, Thisted.
Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev*.
Ass. overlæge: *Mogens Holm*.
Regnskabsfører: amtsfuldmægtig *Nissen*, amtskontoret, Thisted.
Sygeplejerske frk. *Sinne Hansen*, Thisted, telefon 879.
Sygeplejerske frk. *Anna Nielsen*, Nykøbing.

Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing Mors og Thisted, med et samlet indbyggerantal på 85234. Der holdes faste konsultationer i *Nykøbing, Vestervig, Thisted og Fjerritslev*.

Samlet antal fastaververtede lægekonsultationsdage	Nykøbing	Stationen i Vestervig	Thisted	Fjerritslev	hele amtet
	71	10	71	12	164

Det samlede antal konsultationer i 1959 var 18044.

Konsultationerne fordeler sig på de 4 distrikter og for hele amtet som vist i følgende tabeller.

Antal konsultationer				
Tuberkulose- stationen i		1959	Årsgennemsnit 1954—58	Årsgennemsnit 1949—53
Nykøbing	Land	1426	1383	1312
	by	1516	1075	1375
	rutine-undersøgelse	2355	2971	1833
	Ialt:	5297	5429	4520
Vestervig	Land	251	334	216
	rutine-undersøgelse	154	241	51
	Ialt:	405	576	267*
Thisted	Land	4113	2375	3517
	by	1416	1152	1659
	rutine-undersøgelse	6397	3893	3080
	Ialt:	11926	7420	8256
Fjerritslev	Land	252	198	85
	rutine-undersøgelse	164	104	57
	Ialt:	416	303	142*
Tilsammen Thisted amt	Land	6042	4291	4890
	by	2932	2227	3034
	rutine-undersøgelse	9070	7209	4934
	Ialt:	18044	13727	12858**

*) kun 1953, sept.-dec.

**) uden folkeundersøgelserne

I følgende oversigt indgår en og samme person kun én gang i kalender-årets løb.

Antal undersøgte personer

	by	land	ialt
Børn (under 15 år)	1267	4798	6065
Mænd, 15 år eller over.....	834	1683	2517
Kvinder, 15 år eller over.....	688	1225	1913
Ialt:	2789	7706	10495

Foranledningen til undersøgelsen af de 4430 voxne

Tidligere konstateret tub. sygdom.....	264
symptomer	782
tuberkuløst milieu	341
obligatorisk undersøgelse (rutine-us.).....	2918
andre forhold	125

I 1959 er fundet 11 tilfælde af anmeldelsespligtig tuberkulose i ånde-
drætsorganerne, heraf 8 nye tilfælde og 3 recidiver:

	Nye tilfælde			Recidiver		
	by	land	ialt	by	land	ialt
Børn (under 15 år)....	0	1	1	0	0	0
Mænd, 15 år eller over	0	4	4	0	2	2
Kvinder, 15 år eller over	1	2	3	0	1	1
Ialt:	1	7	8	0	3	3

De 8 nye tilfælde fordeler sig med

7 lungetuberkulose

1 tuberkuløs lungehindebetændelse

Fordeles de 7 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

Anledning til undersøgelsen	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Symptomer	4*	13	5	11	6	7	17	18	11	20	25
tuberkuløst milieu	2	1	1	1	0	0	2	7	2	10	11
folkeundersøgelsen 1950	0	0	0	0	0	0	0	0	4	25	—
folkeundersøgelsen 1953	0	0	0	0	0	5	2	—	—	—	—
anden rutineundersøgelse	1*	0	1	0	0	2	1	1	1	1	1
anden tub. el. tidl. tub.	0	1	1	0	0	0	0	0	0	4	4
anden årsag	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0

*) heraf 1 konstateret andetsteds

Tabellen viser, at de fleste af de nye tilfælde af tuberkulose er fundet ved undersøgelse af patienter, der henvises af de praktiserende læger på grund af symptomer; man må derfor fremdeles indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Det må dog fremhæves, at rækkeundersøgelser og begrænsede folketuberkuloseundersøgelser også i fremtiden har sin store betydning, når målet er at få tuberkulosen praktisk talt udryddet.

Arligt fund af nye aktive tilfælde af lungetuberkulose, 1949-1959:

	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
+ TB i expectorat	5	12	4	8	5	6	14	18	10	29	23
+ TB i ventrikelskyllevand	1	2	4	4	1	7	8	7	3	21	12
lukket aktiv lungetuberkulose	1	1	1	0	0	2	0	1	5	10	6
Ialt:	7	15	9	12	6	15	22	26	18	60	41

I 1959 er desuden fundet 6 nye tilfælde (og 2 recidiver) af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne, alle konstateret andetsteds (på hospitalsafdelinger etc.).

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

Tuberkuloseregister for Thisted amt

	Tub. pulm.	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1958	116	24	140
Tilgået tuberkuloseregistret i 1959 (incl. recidiver)	6	2	8
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1959	7	7	14
Patienter, som er tilflyttet i 1959	4	0	4
Patienter, som tidligere er registreret som tub. pulm., nu registreret som anden tuberkulose	÷ 1	+ 1	0
Patienter, som tidligere er registreret som anden tuberkulose, nu registreret som tub. pulm.	0	0	0
Ialt indgået i tuberkuloseregistret	132	34	166
Udgået af tuberkuloseregistret ved årets udgang:			
Helbredt	11	6	17
Fraflyttet	4	0	4
Døde af tuberkulose	0	0	0
Døde af anden årsag	2	1	3
Ialt udgået af tuberkuloseregistret	17	7	24
Overført til 1960	115	27	142

De 3 patienter (2 med tub. pulm. og 1 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1959, havde stationerne forinden kendskab til. Dette i modsætning til de foregående år, hvor tuberkulosestationerne for flere patienters vedkommende først fik besked gennem dødsanmeldelsen, hvilket forhold må indskærpe nødvendigheden af henvisning til undersøgelse på tuberkulosestation, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Tidlig diagnose har også i høj grad betydning derved, at den muliggør hurtig og grundig undersøgelse af den syges milieu, hvorved atter nye tilfælde vil kunne findes.

Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. december 1959

	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
1. Lungetuberkulose, +TB i 1959:					
Expectorant +TB	8	5	0	0	13
Ventrikelskyllevand +TB	1	2	0	0	3
tilsammen	9	7	0	0	16
2. Lungetuberkulose, tidligere +TB:					
Sidst bacillær i 1958.....	15	9	1	1	26
Sidst bacillær i 1957.....	3	8	1	0	12
Sidst bacillær i 1956.....	15	12	1	0	28
TB påvist før 1956	18	12	0	0	30
tilsammen	51	41	3	1	96
3. Lungetuberkulose, TB aldrig påvist:					
Aktiv i 1959.....	1	0	1	0	2
Aktiv i 1958.....	0	0	0	0	0
Aktiv i 1957.....	0	0	0	1	1
tilsammen	1	0	1	1	3
Lungetuberkulose ialt	61	48	4	2	115
4. Anden tuberkulose:					
Pleuritis serosa primaria	1	1	0	0	2
Andre tub. sygdomme	9	16	0	0	25
tilsammen	10	17	0	0	27
Tuberkulosepatienter ialt	71	65	4	2	142

Det fremgår af tabellen, at tuberkulosestationerne i 1959 har fået forbindelse med 27 af de patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose; det er 2 flere end i det foregående år, men de 27 repræsenterer sandsynligvis ikke det virkeligt eksisterende antal. I denne forbindelse erindres de praktiserende læger og sygehusene om den pligt, de siden 1. januar 1951*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af lunge-tuberkulose, men også alle andre tilfælde af tuberkulose, såsnart de er konstateret, til amtets centraltuberkulosestation, Skive.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 100000 indbyggere:

	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Åbne tilfælde af lungetub. (exp. +TB)	15	27	20	32	20	29	40	50	51	62	58
Døde af lungetuberkulose..	0	1	2	1	2	3,5	8	3,5	13	7	19

*) Jfr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 50. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten strax henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestationen, specialafdeling eller hos speciallæge. – Fra 1. jan. 57 benyttes i stedet for den hidtil anvendte blanket et anmeldelseskort, formular 4202.

De bacillære tilfælde i amtet er muligt såvidt alle typebestemt. Tuberkulosestationerne har kendskab til 11 patienter med *bovin* infektion, deraf 2 nykonstateret i 1959.

Af de 8 nye tilfælde af tuberkulose i åndedrætsorganerne i 1959 er 1 fraflyttet amtet. De resterende 7 tilfælde fordeles i husstande som følger: 1 af de 7 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 6 husstande med ialt 30 personer, hvoraf 30 er blevet undersøgt, d. v. s. 100 %.

Af de 6 nye tilfælde af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne i 1959 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 2 af de 6 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 4 husstande med ialt 13 medlemmer, hvoraf 8 er blevet undersøgt, d. v. s. 62 %.

Oversigt over arbejdet på stationerne i 1959

Til sammenligning anføres tallene fra de foregående år.

	1959	Årgennemsnit 1954—58	Årgennemsnit 1949—53
Røntgengennemlysninger	5562	5679	6303
Skærmbilledfotograferinger	7649	4070	1555*)
Røntgenfotograferinger	830	754	1073
Tomografier	10	12	13
Expektoraundersøgelser	308	313	355
Ventrikelskyllevandsundersøgelser	149	199	157
BCG-vaccinationer	403	268***)	971**)
Gennemlysninger pr. 10000 indbyggere	653	658	728
Røntgenfoto pr. 10000 indbyggere	97	88	124

*) uden folkeundersøgelserne.

**) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af en del skolebørn.

***) Desuden i samarbejde med Statens Seruminstitut vaccination af en del skolebørn.

Med hensyn til BCG-vaccinationerne henstiller man til de praktiserende læger at foretage BCG-vaccination i tilslutning til »børneundersøgelserne«.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

19 patienter: indlæggelse på hospital
41 - : indlæggelse på Skive sygehus, afd. L
0 - : indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt 1182 hjemmebesøg, med 2235 konsultationer.

Der er foranlediget desinfektion i 1 hjem. Stationerne har udlånt 0 desinfektionssæt og har udleveret 0 liter sapoformol.

Fra 15. januar 1960 er sygeplejerske frk. *Anna Nielsen* ansat som sygeplejerske ved tuberkulosestationerne i Nykøbing og Vestervig.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er ikke mindst lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD